

Т.П. Гарник¹, О.В. Калачов², Н.П. Огороднікова², М.П. Барановська³,
О.П. Барановська³, А.Б. Пилипчук⁴, Л.Г. Дудченко⁴

Фіто- та ароматерапія у комплексній реабілітації осіб із порушеннями голосу

¹ПВНЗ «Київський медичний університет УАНМ», Україна

²Київський міський клінічний онкологічний центр, Україна

³Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

⁴Київський міський центр радіологічного захисту населення, Україна

INTERNATIONAL JOURNAL REHABILITATION AND PALLIATIVE MEDICINE.2016.1(3):84-86; doi 10.15574/IJRP.M.2016.01.84

У статті наведено результати власних досліджень та літературні дані щодо використання фітопрепаратів та натуральних ефірних олій у паліативній допомозі пацієнтам для відновлення голосових функцій.

Ключові слова: онкологія, фіто- та ароматерапія, паліативна допомога, голосові функції.

Вступ

Голосові дисфункції – захриплість, дисфонії та афонії (втрата голосу) часто викликані мікробними та вірусними інфекціями у гортані, мигдаликах або можуть бути наслідком появи новоутворень у ротовій порожнині чи щитоподібній залозі.

У онкологічній практиці досить поширені випадки голосових порушень у пацієнтів від стресу, спричиненого усвідомленням того, що хвороба не піддається лікуванню, і вони перебувають на термінальній стадії життєвого шляху.

У хворих з невротичними станами та функціональними порушеннями голосу для відновлення голосу рекомендують методи психотерапії [2, 11].

Останніми роками для поліпшення фізичного та психічного стану невиліковних хворих, що перебувають у хоспісах, залучаються різноманітні альтернативні методи терапевтичного впливу. Для усунення тривожності, страху, дратівливості та інших порушень емоційного фону успішно використовуються, зокрема, музика, світло, арттерапія, біоенергоінформаційні препарати, ароматерапія, працетерапія, гідротерапія, гомеопатичні засоби [3, 4, 8, 10, 14].

Численні літературні дані та результати багаторічних досліджень свідчать про позитивний вплив натуральних ефірних олій на всі системи та органи людини [5, 6, 9, 12, 13, 15, 16].

Ефірні олії являють собою багатокомпонентні суміші, що містять у своєму складі від 100–800 речовин – це альдегіди, кетони, органічні кислоти,

аліфатичні та циклічні вуглеводні, спирти, прості та складні ефіри. Саме ці біологічно активні речовини визначають їх поліфункціональність. Натуральні ефірні олії набули широкого застосування у світовій медичній практиці як ефективні регулятори емоційного фону [5, 6, 9, 15, 16].

У наших попередніх дослідженнях доведено доцільність використання сумішей ефірних олій у паліативній допомозі [1].

Ароматизація приміщення ефірними оліями допомагала позбутися нав'язливих ідей, апатії, загальмованості, неспокою, слабкості, відчуття втоми, свербіж у різних частинах тіла, покращити загальний стан та в цілому зняти емоційне напруження.

Метою даного дослідження було вивчення можливості відновлення голосових функцій за допомогою натуральних ефірних олій та галенових фітопрепаратів. Робота проводилась у хоспісі Київського міського клінічного онкоцентру.

Результати дослідження та їх обговорення

Для полоскання горла та внутрішнього прийому як протизапальні використовували препарати з кореня алтеї лікарської (20 г), кореневищ лепехи звичайної (10 г), листя шавлії лікарської (20 г), листя евкалипта кулястого (20 г) та кори дуба звичайного (50 г). Дві столові ложки суміші залити 0,5 літра окропу, нагріти на водяному нагрівнику 15 хв, настояти 30 хв, процідити. Полоскати горло

теплим настоєм 4–5 разів на день. Внутрішньо приймати по 50–100 мл 2–3 рази на день теплим.

Для інгаляцій використовували ефірні олії: евкаліпта, м'яти, сосни, ялини або ялиці, а також ефіроолійну сировину – траву материнки звичайної, чебрецю звичайного, листя шавлії лікарської та квіток нагідок лікарських.

Перед початком процедур для кожного пацієнта індивідуально підбирали композиції ефірних олій з обов'язковою перевіркою на сприйняття (ідіосинкразію) компонентів за шкірною та нюховою пробами.

Процедури проводились щодня у інгаляторі, а за його відсутності капали 3–5 крапель підібраної суміші 3–5 найменувань ефірних олій у мисочку з гарячою водою. Пацієнт дихав парами, нахилившись над мисочкою з оліями, накрившись рушником. Обов'язково радили при прийомі процедур з ефірними оліями пити по 1,5–2 літри мінеральної або джерельної води (за відсутності протипоказань), щоб вивести надлишок ефірних олій з організму.

Найефективніші результати для усунення афонії, обумовленої сильними психотравмуючими ситуаціями, викликаними інформацією про невиліковну хворобу, були такі натуральні ефірні олії: бергамоту, герані, кипариса, каюпотова, пальмарози, чебрецю, фенхеля, шавлії, евкаліпта.

Для людей похилого віку оптимальними композиціями були аромаформи з геранієвою, кипарисовою та шавлієвою оліями. А для молодих людей різних вікових категорій найкращими були аромакомпозиції з використанням бергамотової, фенхелевої та евкаліптової олій.

У хворих з виразною гіпертензією було доцільним використання ефірних олій з гіпотензивною дією: майоранова, геранієва, кипарисова, фенхелева, пальмарозова.

Слід зазначити, що при гормональному лікуванні хворих відбуваються незворотні зміни у голосовому апараті. Ароматерапія дозволяє лише припинити прогресування порушень голосової функції без їх покращень.

За бажанням пацієнтів ароматерапія проводилась у формі масажу. Робочі концентрації ефірних олій у сумішах були від 0,5% до 3%.

Для приготування 0,5%-ної концентрації береться 3 краплі суміші ефірних олій на 30 мл (2 столові лож-

ки) масла-носія. Наприклад, соняшникової олії, прокип'яченої на водяному нагрівнику 15–20 хвилин.

Для приготування однопроцентної – 3 краплі суміші ефірних олій на 15 мл (1 столова ложка) масла, 2- та 3%-ної – 6 та 9 крапель суміші ефірних олій відповідно.

Досить вдалою формою для використання ефірних олій у важкохворих, як у хоспісі, так і в домашніх умовах, є ароматизація приміщення. Для цього в аромалампу або просто на гарячу воду в мисочку вносили необхідну суміш ефірних олій. Вносили 1–3 краплі, щоб у кожному кубічному метрі повітря було 0,5–2 мг ефірних олій (1 крапля 22–24 мг). Олії, випаровуючись мономолекулярно, насичували повітря. Процедури приймали протягом 20–30 хвилин.

Перед застосуванням ефірних олій для масажу, як і для інгаляцій, необхідно провести пробу на ідіосинкразію для всіх компонентів сумішей ефірних олій кожному пацієнту. У випадку ароматизації приміщень таку пробу не проводили. Важливо, що при ароматизації приміщення ефірні олії з парою розподіляються мономолекулярно в повітрі, тому практично відсутня алергічна реакція.

Слід зазначити, що аромаформи, використані для відновлення голосу, сприяли також усуненню депресивного стану, зокрема у композиціях з використанням бергамотової, пальмарозової, чебрецевої та шавлієвої ефірних олій.

Кипарисова олія виявилася найефективнішою для усунення вищого ступеня подразнення нервової системи – емоційного збудження, нестримного плачу та нервових зривів, що часто спостерігаються у хворих із злоякісними новоутвореннями.

Після проведення курсу ароматерапії пацієнтам давали рекомендації щодо гігієни голосу, щоб уникнути рецидивів [7].

Висновки

Відновлення голосу та нормалізація голосової функції є досить тривалою та копіткою роботою, але вона того варта, бо часто супроводжується значним покращанням емоційного фону хворих.

Обнадійливі результати спонукають нас до продовження досліджень з використанням фіто- та аромапрепаратів для відновлення голосових функцій при пошкодженнях різної етіології.

Література

1. Ароматерапія у паліативній та хоспісній допомозі / Гарнік Т. П., Калачов О. В., Огороднікова Н. П. [та ін.] // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому Дню паліативної та хоспісної допомоги, м. Київ, 10–11 жовтня 2013 року. – Київ, 2013. – С. 23–24.
2. Гончарук Л. Е. Клиника и лечение стойких функциональных нарушений голоса : дисс. ... канд. мед. наук / Л. Е. Гончарук. – Москва, 1985. – 161 с.
3. Грицишин Б. Н. Музикотерапія в умовах хоспісу, як засіб оновлення життєвих цілей і смислів хвороб людини на заключних етапах її життя / Б. Н. Грицишин // Матеріали міжнародної науково-

- практичної конференції, присвяченої Всесвітньому Дню паліативної та хоспісної допомоги, м. Київ, 10–11 жовтня 2013 року. – Київ, 2013. – С. 27–30.
4. Досвід застосування гомеопатичних препаратів для паліативних пацієнтів / Слогоцька І. В., Андрійшин Л. І., Доцун Н. Б., Кулікова І. І. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому Дню паліативної та хоспісної допомоги, м. Київ, 10–11 жовтня 2013 року. – Київ, 2013. – С. 84–85.
 5. Дудченко Л. Г. Ароматерапія та аромамасаж / Л. Г. Дудченко, Г. П. Потебня, Н. А. Кривенко. – Київ : ИД «Максимум», 1999. – 352 с.
 6. Дудченко Л. Г. Ароматы здоровья / Л. Г. Дудченко. – Киев : Глобус, 1997. – 287 с.
 7. Егоров А. М. Гигиена голоса и его физиологические основы / А. М. Егоров. – Москва : Музгиз, 1962. – 174 с.
 8. Епифанов В. А. Медицинская реабилитация / В. А. Епифанов. – Москва : Мед. Пресс информ, 2005. – 328 с.
 9. Ефіроолійні та жиролійні рослини / Дудченко Л. Г., Коновалова О. Ю., Гарнік Т. П. [та ін.]. – Київ : ЧП Блудчий М. І., 2010. – 496 с.
 10. Застосування альтернативних методів терапевтичного впливу при наданні паліативної допомоги / Андрійшин Л. І., Доцун Н. Б., Кулікова І. І., Слогоцька І. В. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітньому Дню паліативної та хоспісної допомоги, м. Київ, 10–11 жовтня 2013 р. – Київ, 2013. – С. 11–12.
 11. Лаврова Е. В. Восстановление голоса при функциональных дисфониях у больных с невротическими состояниями / Е. В. Лаврова, Э. Г. Самолубовер // Весник оториноларингол. – 1979. – № 1. – С. 17–21.
 12. Николаевский В. В. Ароматы растений и здоровье человека / В. В. Николаевский, В. И. Зинькович. – Тольятти : АО АВТОВАЗ, 1997. – 206 с.
 13. Редфорд Дж. Полная книга семейной ароматерапии / Дж. Редфорд. – Минск : Попурри, 1996. – 240 с.
 14. Технология создания и использования био-энерго-информационных светомузыкальных препаратов А.е. Шевченко И. Н. и др. №6962, Заявл. 17.10.2003; Оpubл. 21.01.2003. Бюл. №3-1 с.
 15. Lawless J. The illustrated encyclopedia of essential oils. The Complete Guide to the Use of Oils in Aromatherapy and Herbalism / J. Lawless. – Boston, 1999. – 256 p.
 16. Valnet Aromatherapie Traitement des maladies par les essences de plantes. – Paris : Maloine, 1984. – 545 p.

Фито- и ароматерапия в комплексной реабилитации лиц с нарушениями голоса

Т.П. Гарнык¹, О.В. Калачов², Н.П. Огородникова², М.П. Барановская³, О.П. Барановская³, А.Б. Пилипчук⁴, Л.Г. Дудченко⁴

¹ЧВУЗ «Київський медичний університет УАНМ», Україна

²Київський городський клінічний онкологічний центр, Україна

³Національний медичний університет імені А.А. Богомольця, г. Київ, Україна

⁴Київський городський центр радіологічної захисту населення, Україна

В статье приведены результаты собственных исследований и литературные данные об использовании фитопрепаратов и натуральных эфирных масел в паллиативной помощи пациентам для восстановления голосовых функций.

Ключевые слова: онкология, фито- и ароматерапия, паллиативная помощь, голосовые функции.

Phyto- and aromatherapy for comprehensive rehabilitation of people with voice disorders

T.P. Garmyk¹, O.V. Kalachov², N.P. Ogorodnikova², M.P. Baranovskaya³, O.P. Baranovskaya³, A.B. Pilipchuk⁴, L.G. Dudchenko⁴

¹PGEI Kyiv Medical University UANM, Ukraine

²Kiev City Clinical Center, Ukraine

³A.A. Bogomolets National Medical University, Kiev, Ukraine

⁴Kyiv City Center of Radiological Protection, Ukraine

This article provides the results of their research and published data on the use of herbal medicines and natural essential oils in palliative care patients to restore the voice functions.

Key words: oncology, herbal and aroma therapy, palliative care, voice features.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Гарнік Т.П. – д.мед.н., проф., зав. каф. фітотерапії, гомеопатії та біоенергоінформаційної медицини ПВНЗ «Київський медичний університет УАНМ».

Калачов О.В. – Київський міський клінічний онкологічний центр. Адреса: м. Київ, вул. Верховинна, 69; тел. (044) 450-41-76.

Огородникова Н.П. – Київський міський клінічний онкологічний центр. Адреса: м. Київ, вул. Верховинна, 69; тел. (044) 450-41-76.

Барановська М.П. – Національний медичний університет імені О.О. Богомольця.

Барановська О.П. – Національний медичний університет імені О.О. Богомольця.

Пилипчук А.Б. – Київський міський центр радіологічного захисту населення. Адреса: м. Київ, вул. Жукова, б.10; тел. (044) 481-10-39.

Дудченко Л.Г. – Київський міський центр радіологічного захисту населення. Адреса: м. Київ, вул. Жукова, б.10; тел. (044) 481-10-39.

Стаття надійшла до редакції 18.10.2015 р.